

«هیچ حکایت از نکته‌ای که به کار آید خالی نباشد»
(ابوالفضل بیهقی)

پیشگفتار

اهمیت درسهایی که با عنوان «متون» خواه نظم و یا نثر در رشته زبان و ادب پارسی تدریس می‌شود، بر هیچ یک از دانشجویان این رشته پوشیده نیست و از آن میان آنهایی که به مایه‌وری و درک زبانی و قدرت استنباط ادبی دانشجویان کمک بیشتری کند و البته به قول ابوالفضل بیهقی همراه با «نکته‌ای» کارآمد هم باشد، بی‌شک اهمیت ویژه‌ای دارد.

از جمله آن متنها تاریخ بیهقی است که حدود هزار سال از تصنیف آن می‌گذرد و گنجینه‌ای کم‌شناخته از واژه‌ها، اصطلاحات، تعبیرها و مثل‌های شیرین زبان پارسی است که به حق باید آن را در میان متون نثر پارسی، «اوج بلاغت» زبان پارسی دانست و بدون هیچ شکی در پهنه پهنای متنهای این زبان یکی از پربرترین و غنی‌ترین و در عین حال ارزشمندترین آثار منشور آن محسوب می‌گردد و با این همه کامل‌ترین سند تاریخی روزگار مسعود غزنوی به شمار می‌رود و دربردارنده اطلاعاتی است بسیار مغتنم و سودمند در زمینه جامعه‌شناسی قرن پنجم هجری قمری که ما این ارزشها را در جای خود در این کتاب باز خواهیم نمود و امیدواریم دانشجویان عزیز پس از اینکه به وسیله این گزیده با این متن کهن آشنا شدند، خود توفیق یابند تمام تاریخ بیهقی را در فرصتی مناسب بخوانند و از آن سود جویند که این گزیده‌ها «اندکی است از بسیار و مشتتی از خروار».

مطالب این کتاب در دو بخش تنظیم شده است. در بخش نخست، که در حقیقت پیش‌نیاز بخش دوم محسوب می‌گردد، دانشجویان با زندگینامه و آثار نویسنده و ارزشهای تاریخ بیهقی دبیر، آشنا خواهند شد و در بخش دوم نمونه‌هایی برگزیده از متن کتاب تاریخ بیهقی را خواهند خواند؛ همراه با شرح و توضیحات واژگان و تفسیر متن که خود شامل چند گفتار خواهد بود تا علاوه بر داشتن تنوع دانشجویان را با تمام بخشهای متن آشنا کند و با بهره‌گیری از توضیحات و تفسیرهای هر بخش آنها را نیکو دریابند. دلپذیر بودن و زیبایی سخن بیهقی سبب خواهد شد تا کتاب را به پایان نبرند؛ بر زمین نهند.

وظیفه خود می‌دانم به مصداق *لَمْ يَشْكُرْ الْمَخْلُوقُ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقُ* از ریاست گرامی سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) جناب آقای دکتر احمدی و همکاران ارجمند و سخت‌کوش این سازمان که در راه رسالت علمی خود یعنی ایجاد دگرگونی اساسی در درسهای علوم انسانی بسیار موفق بوده‌اند و همچنین از جناب آقای محمود جوان مدیر گرامی اداره تدوین منابع درسی و علمی و همه همکاران محترم و نیز ویراستار ارجمند کتاب آقای عبدالرضا حسنی که نهایت دقت را در ویرایش و بازبینی مطالب مبذول فرموده‌اند، قدردانی و سپاس‌گزاری کنم همانا:

اذا عجزَ الانسانُ عن شکرِ مُنعمٍ
فقال: «جَزَاكَ اللهُ خَيْرًا فَقَدْ كَفَى»

رضا مصطفوی سبزواری
(استاد دانشگاه علامه طباطبایی)